

Letopočty ve schématu jsou roky vydání nejvýznamnějšího díla autorů.
Citace těchto prací je v textu.

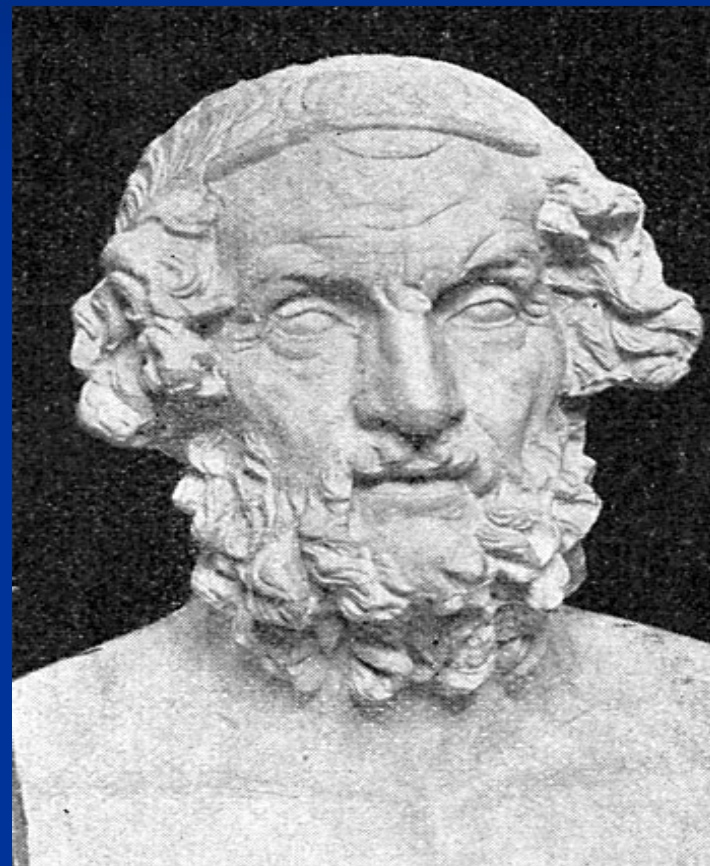
Dějiny ekonomie

Literatura:

- Buchholz, T. D. Živé myšlenky mrtvých ekonomů
- Cameron, R. Stručné ekonomické dějiny světa
- Holman, R. Dějiny ekonomického myšlení
- Holman, R. Vývoj ekonomického myšlení
- Králík, O. Vývoj ekonomického myšlení
- Kvasničková, A. Dějiny ekonomického myšlení
- Samson, Š. Dějiny ekonomických teorií
- Sojka, M. Dějiny ekonomických teorií

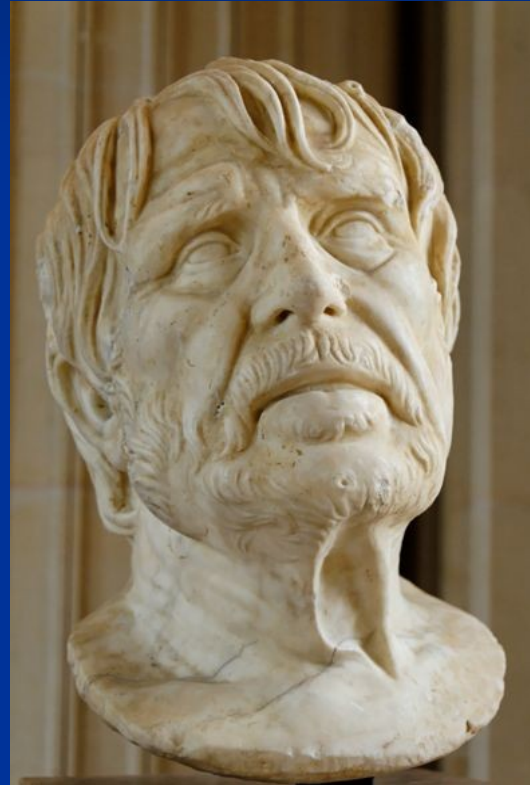
Homér (asi 8. stol. př. n.l.)

- Dílo Illias a Odyssea
- vláda rodové aristokracie
- majetek zvyšován z kořistí z válek, daní, obchodu
- neurození: svobodní
 - zemědělci
 - řemeslníci
 - nádeníci

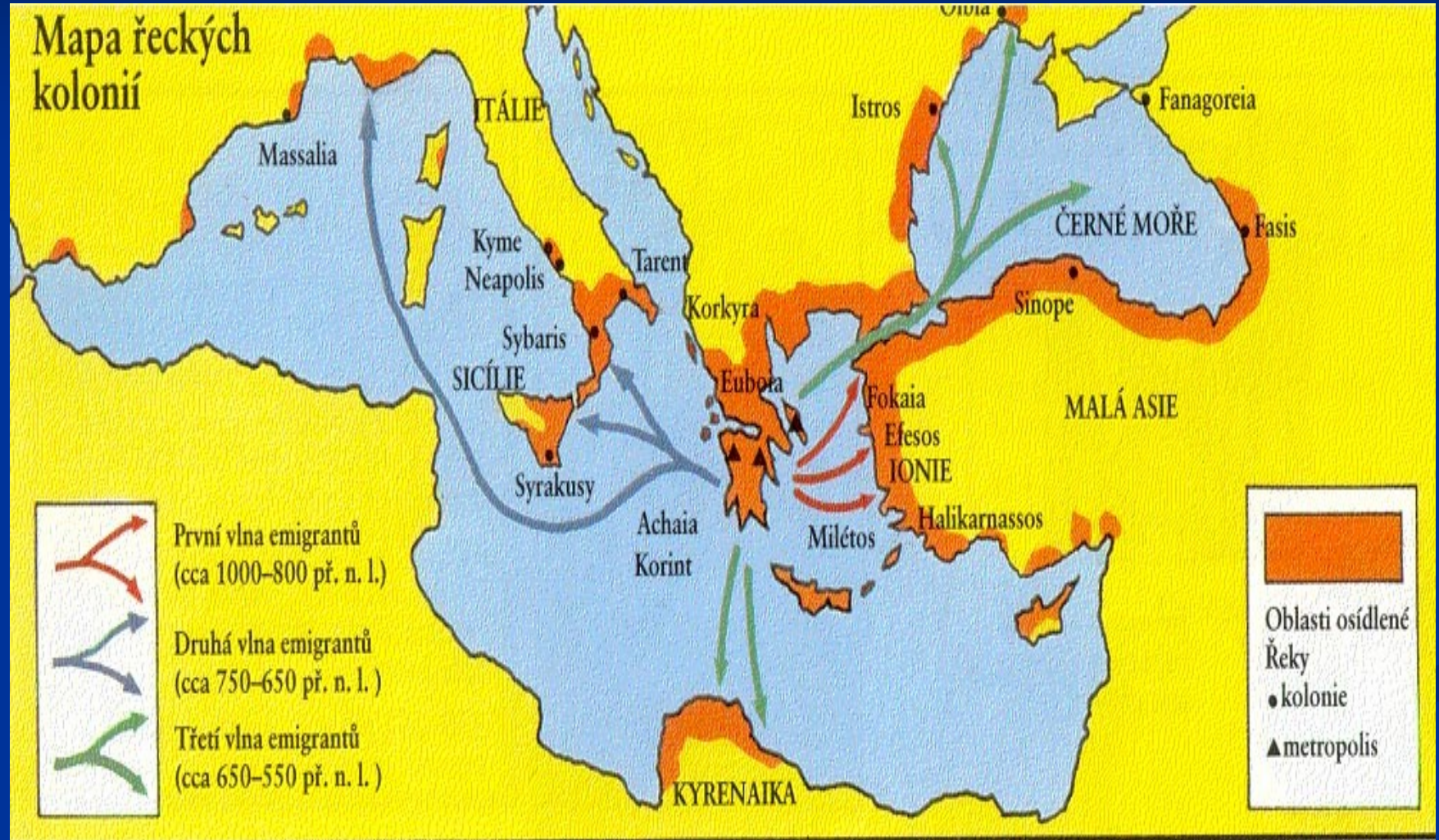

Hésiodos (8-7.stol. př. n. l.)

- dílo: Práce a dny
- význam zemědělství a práce udržující chod hospodářství

Řecká kolonizace

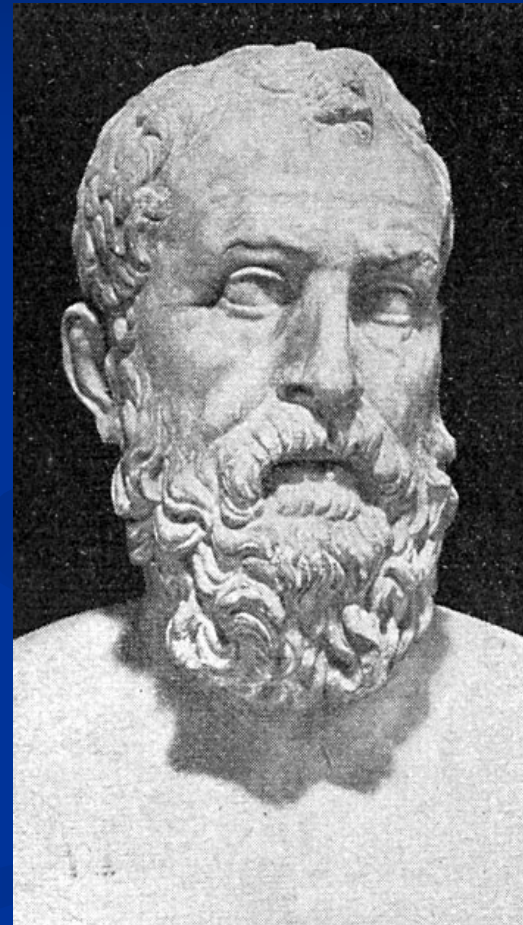

Řecké mince

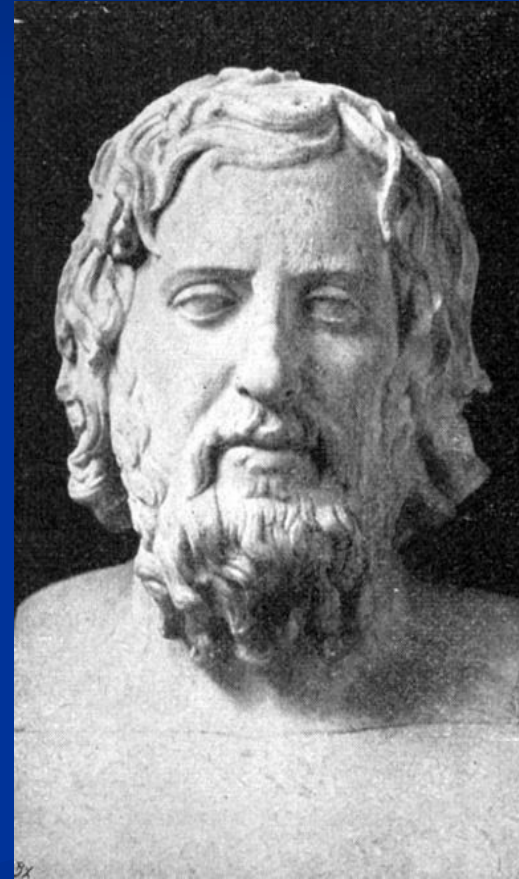
Solón (640-559 př.n.l.)

- zakladatel athénské otrokářské demokracie
- zrušení dlužného otroctví
- regulace hospodářství
- podpora řemeslníků

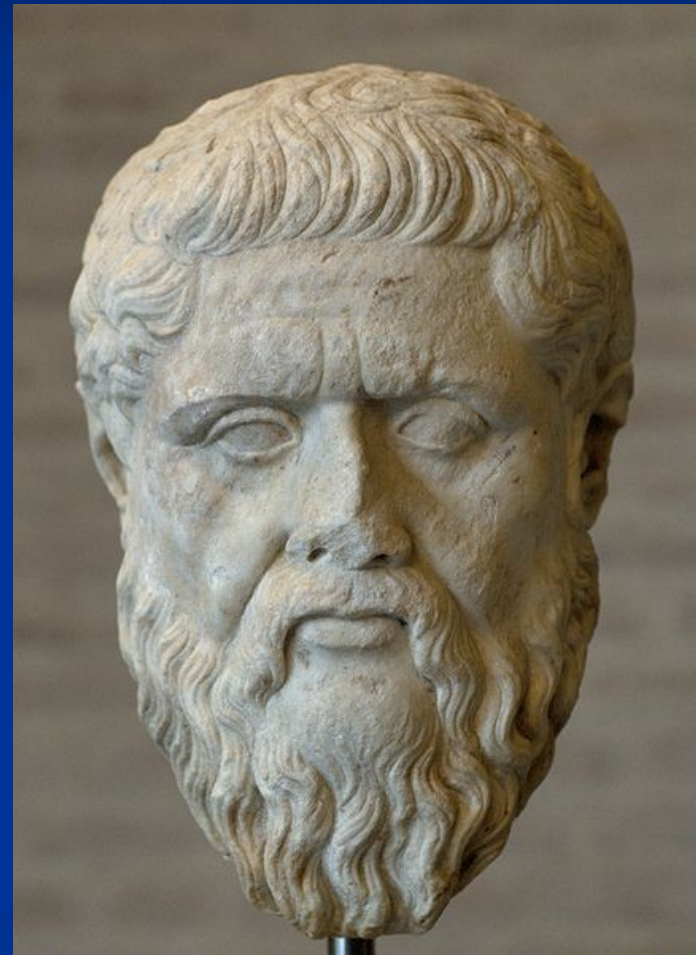
Xenofón (430-355 př. n. l.)

- Dílo: OIKONOMIKOS
- OIKOS=dům
- NOMOS=zákon
- zdůrazňuje význam zemědělství

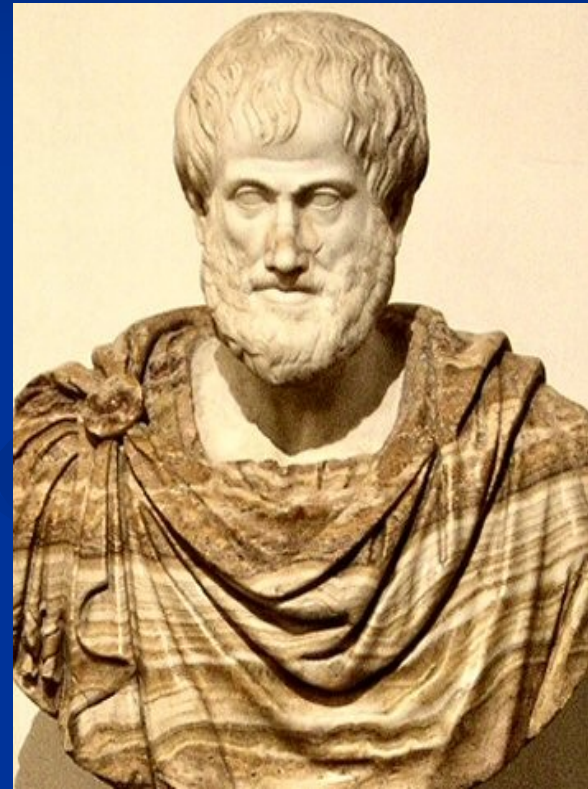
Platon (427-347 př. n. l.)

- Dílo: Ústava, Zákony
- Koncepce ideálního státu
- Dělbá práce – předurčení lidí k různým činnostem dle nadání
- 1. Vládci – filosofové
- 2. Válečníci – obrana státu
- 3. zemědělci, řemeslníci a obchodníci

Aristoteles (384-322 př. n. l.)

- Dílo: Politika, Etika Nikomachova
- Pozoruhodné myšlenky o hodnotě zboží, směně, ceně a penězích
- „Výměna nemůže být bez rovnosti a rovnost bez souměřitelnosti.“

- **Ekonomika:**
- hosp. činnost, kterou se uspokojují potřeby
- **Chrematistika:**
- hromadění peněz pomocí lichvy a obchodu

- Peníze chápal jako prostředek směny, neviděl v nich prostředek uchování bohatství

Rozsah římské říše

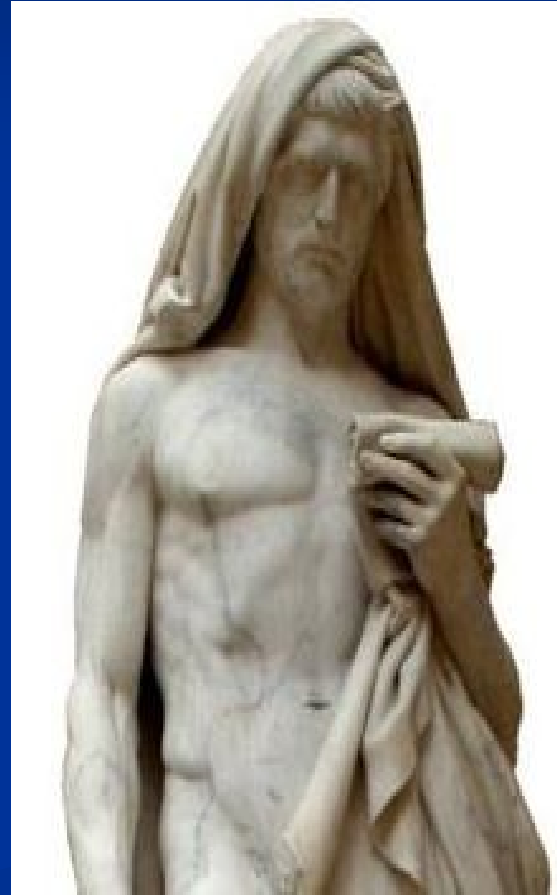

ŘÍM

- Dochází k rozvoji právního myšlení a stagnaci myšlení ekonomického
- Množství otroků z podrobených zemí
- Otroctví přestává být ospravedlnitelné morálně, ale pouze právně
- Zemědělství se koncentruje do obrovských latifundií, je závislé na práci otroků
- Konec období – rozdělení velkostatků na drobná hospodářství

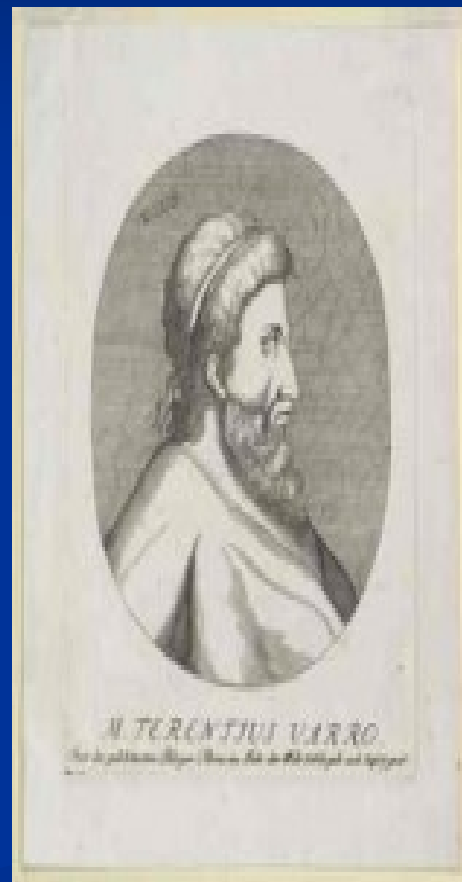
Cato starší (234-149 př. n. l.)

- Dílo: O rolnictví

Varro (116-27 př. n. l.)

- Dílo: Tři knihy o rolnictví

bratři Gracchové

Collumella (4-70 n. 1.)

Ekonomické myšlení ve středověku

- Silný vliv křesťanství
- Sv. Augustin (354-430) dílo: O obci boží
 - fyzická práce není brána jako něco ponižujícího, je rovnocenná s prací duševní – je „božím příkazem“
- Existence feudálních vztahů

Tomáš Akvinský (1225-1274)

- Dílo: Summa theologiae
- teorie o „spravedlivé ceně“

Cena která „stačí k udržení jeho a jeho rodiny, který je normální ve společenské třídě, ke které daný jedinec patří“

Spravedlivá cena se má skládat z:

- Nákladů na výrobu
- Nákladů na dopravu
- Přiměřeného zisku obchodníka
- Daně, cla, mýta

- Odsuzuje půjčování peněz na úrok

- Nicole Oresme (1320-1382)

Dílo: O původu, podstatě, zákonu a změnách peněz

- kritizuje znehodnocování peněz

- Ve středověku převažuje metalistické pojetí peněz: hodnota peněz je závislá na jejich vnitřní hodnotě (je dána obsahem a ryzostí kovu)

- Nominalistická koncepce peněz: peníze jsou pouze symbolem, abstraktní zúčtovací jednotkou

Merkantilismus

- Rozvíjel se v období 15. - 18. století
- v evropském prostředí dochází k mnoha ekonomickým, sociálním, politickým i kulturním změnám (objevení Ameriky, zrod knihtisku, nástup humanismu a renesance – obrat k člověku, pozemskému životu, rozvoj přírodních věd)
- Mercator = obchodník
- Snaha o růst bohatství země = drahé kovy
- Toto bohatství se může zvyšovat hlavně díky zahraničnímu obchodu

Raný merkantilismus

- v 15. – 16. stol.
- aktivní peněžní bilance
- (bullionismus, bullion=zlatý prut)
- Zákaz odlivu peněz ze země, podpora vývozu zboží a prosazování vysokých vývozních cen

Rozvinutý merkantilismus

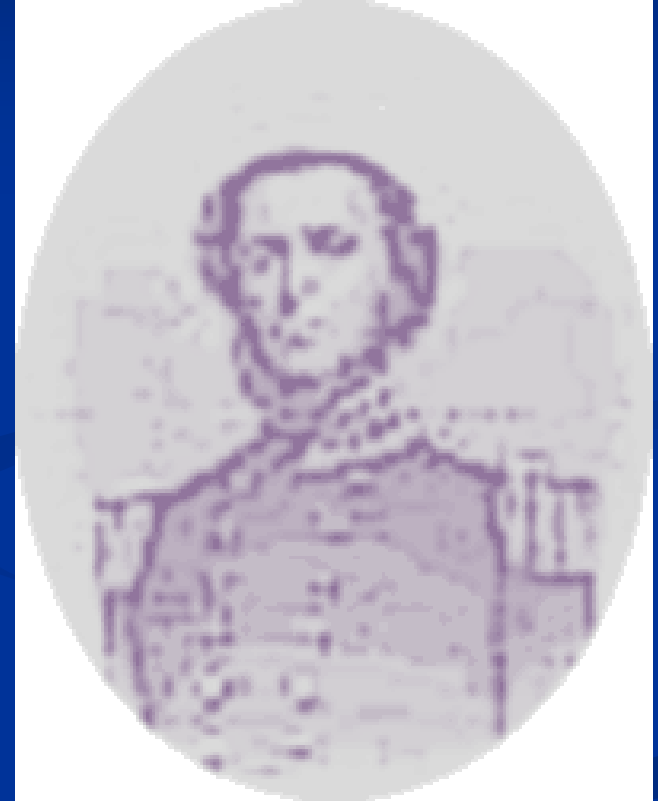
- v 16. – 18. stol.
- aktivní obchodní bilance prostřednictvím:
 - podpora vývozu výrobků
 - omezení vývozu surovin
 - podpora výrobních vývozních odvětví
 - podpora tranzitního obchodu a přeprava výrobků pro vlastní a cizí spotřebu vlastními prostředky
 - omezování spotřeby dováženého zboží

Thomas Mun (1571-1641)

- dílo:

Bohatství Anglie v
zahraničním obchodě

- důležitost příznivé
celkové obchodní bilance
- politika reexportu

Josiah Child (1630-1699)

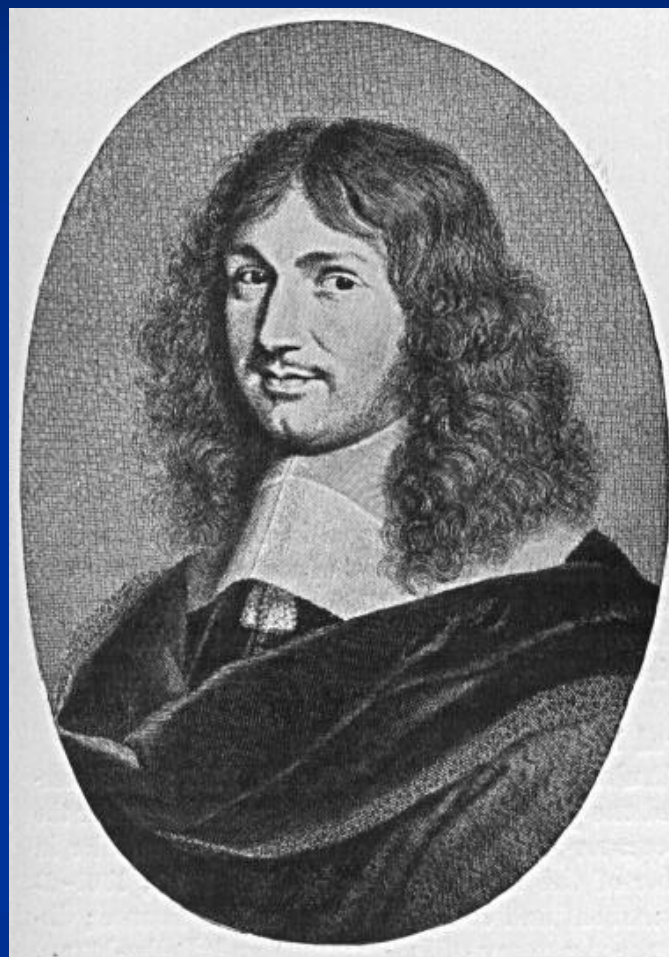
dílo: Pojednání o obchodu a úroku z peněz

Bernard de Mandeville (1670-1733)

dílo: Bajka o včelách: aneb soukromé neřesti,
veřejný prospěch

Jean Baptiste Colbert (1619-1683)

- francouzský ministr financí
- podpora rozvoje manufaktur na úkor zemědělského rozvoje

- Kameralismus – rozšířen ve střední Evropě
orientoval se na populační růst, řemesla a
zemědělství

Představitelé např.: Johann Joachim Becher
Joseph Sonnenfels

Význam merkantilismu

- Obtížné hodnocení
- Poukázali na objektivní pohyb peněz a kapitálu a na zisk jako motiv výroby a obchodu.
- Jejich názory přispěly k rozvoji výrobních vztahů a výroby.
- V 18. stol. Se dostávají do rozporu se spol. realitou a stávají se brzdou svobodného tržního hospodářství a předmětem kritiky.

Fyziokratismus - fyziokraté

fysis = příroda

kratos = vláda

idea přirozeného řádu (orde naturel)

laissez faire = nechte být

čistý produkt – hodnota výstupu je větší než
náklady

pojetí kapitálu – chápali jej jako zálohy

Druhy kapitálových záloh

- Zálohy investované do půdy
- Fixní zálohy
- Roční zálohy

Koncept jediné daně – zdaněn může být pouze čistý produkt

Francois Quesnay (1694-1774)

- Dílo: Ekonomická tabulka

Rozlišoval tři společenské třídy:

- Produktivní
- Sterilní
- Vlastníky

Ekonomická tabulka

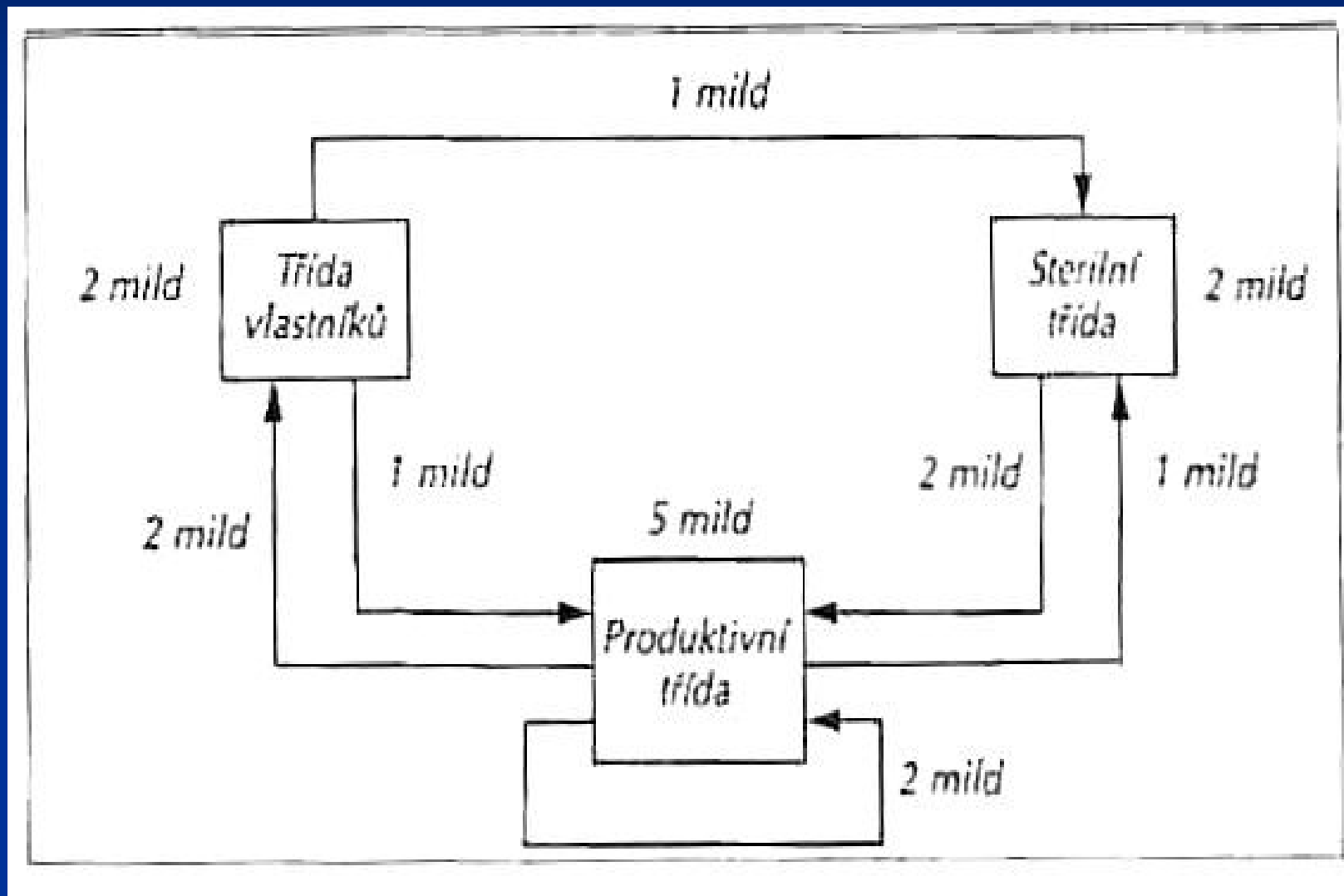

TABLEAU ÉCONOMIQUE.

Objets à considérer, 1° Trois sortes de dépenses; 2° leur source; 3° leurs avances; 4° leur distribution; 5° leurs effets; 6° leur reproduction; 7° leurs rapports entr'elles; 8° leurs rapports avec la population; 9° avec l'Agriculture; 10° avec l'Industrie; 11° avec le commerce; 12° avec la masse des richesses d'une Nation.

DEPENSES PRODUCTIVES <i>relatives à l'Agriculture, &c.</i>	DEPENSES DU REVENU <i>l'impôt prélevé, se partageant aux Dépenses productives et aux Dépenses stériles.</i>	DEPENSES STÉRILES <i>relatives à l'Industrie, &c.</i>
Avances annuelles <i>pour produire un revenu de 600^{fr} dont 600^{fr}</i>	Revenu annuel <i>de</i>	Avances annuelles <i>pour les dépenses des dépenses stériles, dont 300^{fr}</i>
600 ^{fr} produisent net.....	600 ^{fr}	300 ^{fr}
<i>Production agricole, vignes, arbres, &c.</i>		
300 ^{fr} reproduisent net.....	300 ^{fr}	300 ^{fr}
<i>Production industrielle, manufactures, &c.</i>		
150 ^{fr} reproduisent net.....	150 ^{fr}	150 ^{fr}
75 ^{fr} reproduisent net.....	75 ^{fr}	75 ^{fr}
37.10 ^{fr} reproduisent net.....	37.10 ^{fr}	37.10 ^{fr}
18.15 ^{fr} reproduisent net.....	18.15 ^{fr}	18.15 ^{fr}
9.7.6 ^{fr} reproduisent net.....	9.7.6 ^{fr}	9.7.6 ^{fr}
4.13.9 ^{fr} reproduisent net.....	4.13.9 ^{fr}	4.13.9 ^{fr}
2.6.10 ^{fr} reproduisent net.....	2.6.10 ^{fr}	2.6.10 ^{fr}
1.3.5 ^{fr} reproduisent net.....	1.3.5 ^{fr}	1.3.5 ^{fr}
0.11.8 ^{fr} reproduisent net.....	0.11.8 ^{fr}	0.11.8 ^{fr}
0.5.10 ^{fr} reproduisent net.....	0.5.10 ^{fr}	0.5.10 ^{fr}
0.2.11 ^{fr} reproduisent net.....	0.2.11 ^{fr}	0.2.11 ^{fr}
0.1.5 ^{fr} reproduisent net.....	0.1.5 ^{fr}	0.1.5 ^{fr}
&c.		

REPRODUIT TOTAL 600^{fr} de revenu; de plus, les frais annuels de 600^{fr} et les intérêts des avances primitives du Laboureur, de 300^{fr}, que la terre restitue. Ainsi la reproduction est de 1500^{fr}, comprise le revenu de 600^{fr} qui est la base du calcul, abstraction faite de l'impôt prélevé, et des avances qui exigent sa reproduction annuelle, &c. Voir l'Explication à la page suivante.

Anne Robert Turgot (1727-1781)

- Dílo: Úvahy o tvorbě a rozdělování bohatství
- ve své funkci ministra financí realizoval řadu protimerkantilistických opatření v duchu fyziokratismu

Klasická politická ekonomie - předchůdci

- William Petty (1623-1687)

Dílo: Politická aritmetika

Traktát o penězích a
poplatcích

„Práce je otcem bohatství a
příroda je jeho matkou.“

teorie úroku – odvozen z
pozemkové renty

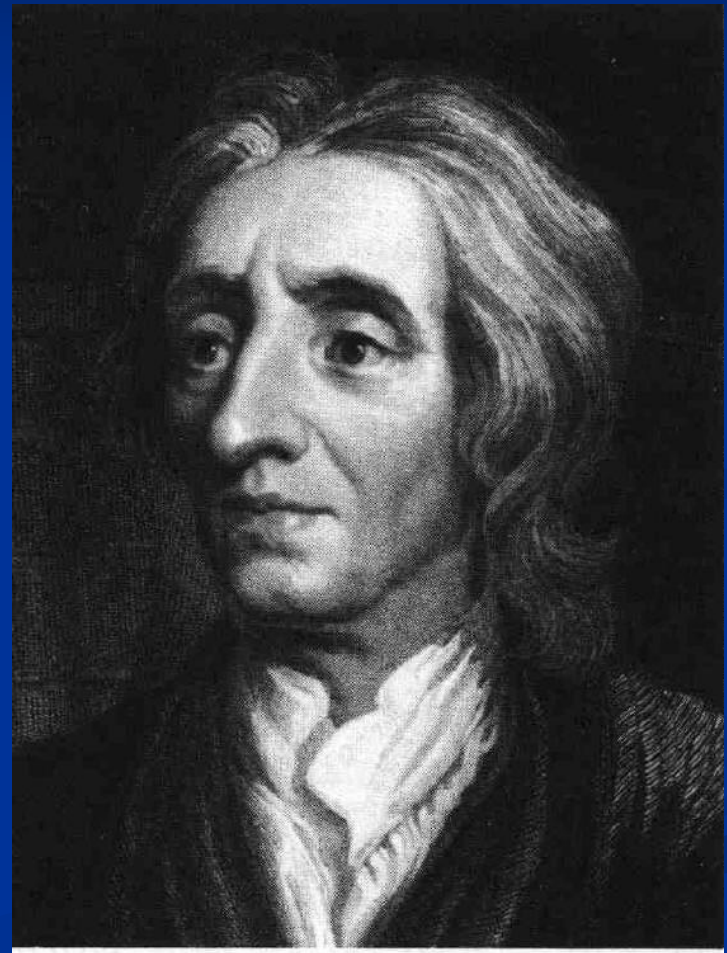

■ John Locke (1632-1704)

Dílo: O občanské vládě

obhajuje soukromé
vlastnictví – přirozené
právo člověka

kvantitativní teorie peněz
– příliv peněz nezvyšuje
bohatství země

■ Richard Cantillon (1680-1734)

Dílo: Esej o povaze obchodu

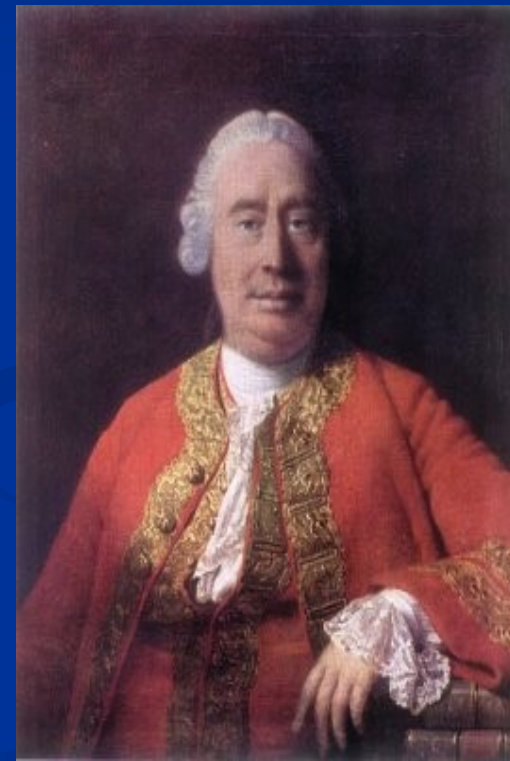
- hlavní zdroj bohatství půda

Teorie peněz – Cantillonův efekt

■ David Hume (1711-1776)

Dílo: Politické rozpravy

- rozpracoval teorii peněz
- mechanismus toku drahých kovů

Klasická politická ekonomie

- Adam Smith (1723 – 1790)
- Původně morální filosof
- Zakladatel ekonomie jako vědní disciplíny
- 1776 Pojednání o podstatě a původu bohatství náro
- Základní myšlenka: tržní mechanismus představuje přirozený samoregulující řád v němž cenový systém rozhoduje o chování lidí. Vše se děje automaticky bez centrálního řízení

- Thomas Robert Malthus (1766 – 1834)
- Stal se prvním profesorem ekonomie
- 1798 Esej o principu populace
- Tvrdil, že počet obyvatel se bude zvyšovat geometrickou řadou, ale produkce potravin poroste pouze aritmetickou řadou
- 1820 Zásady politické ekonomie – jako první upozornil, že agregátní nabídka nemusí nalézat dostatečnou agregátní poptávku (popření Sayova zákona)

David Ricardo (1772 – 1823)

- Nestudoval VŠ, od 14 ti let pracoval na burze
- 1817 napsal Principy politické ekonomie zdanění
- Křtitizoval Obilní zákony, které měly znamožnit dovoz levného obilí do Británie
- Vypracoval teorii komparativní výhody v zahraničním obchodě
- Rozvinul pracovní teorii hodnoty a na jejím základě vytvořenou teorii rozdělování důchodů

- Významný je „Zákon klesajících“ výnosů – z něj vychází teorie „Diferenciální renty“.
- Navazuje na něj Karel Marx
- Jean Baptiste Say (1767 – 1832) francouzský podnikatel
- Odmítl klasickou teorii hodnoty a pokusil se ji nahradit subjektivní teorií užitku v tom jej můžeme pokládat za předchůdce neoklasické ekonomie

- John Stuart Mill (1806 – 1873)
- Vychází z díla A. Smitha a d. Ricarda
- Napsal učebnici Zásady politické ekonomie (1848) – nejvýznamnější učebnice ekonomie ve druhé pol. 19. stol.

Přínos klasické politické ekonomie

- 1. Vymezení tržního systému a vysvětlení jeho koordinační funkce. Východiskem je teze o neviditelné ruce trhu (A. Smith)
- 2. Teorie hodnoty a ceny zboží. Odlišení od užité hodnoty – schopnosti uspokojit potřebu a hodnoty – vyplývá z nákladů výrobních faktorů nezbytných k jejich výrobě
- 3. Teorie rozdělování : rozdělování důchodů na základě služeb výrobních faktorů. Práce – mzda, kapitál – úrok, půda – renta, podnikání - zisk

- 4. populační teorie T. R. Malthuse
- 5. Železný zákon mzdový – Každý růst populace přinese růst pracovních sil – v důsledku toho klesne mzda na úroveň zajišťující životní minimum dělníků. (tento zákon relevantní jen pro primitivní agrární ekonomiku)
- 6. Sayův zákon trhu. Vychází z předpokladu, že agregátní nabídka vytváří vždy stejně velkou agregátní poptávku. Agregátní poptávku vytvářejí 2 části: spotřeba a investice

- Sníží-li se jedna část poptávky, zvýší se druhá část.
- 7. Zákon klesajících výnosů. Zvýší-li se jeden z výrobních faktorů při zachování konstantní úrovně dalších, snižuje se přírůstek výnosu dosahovaný zvýšením variabilního faktoru. Tento zákon je východiskem teorie mezní produktivity.
- 8. Diferenciální pozemková renta

- 9. Teorie absolutní výhody v zahraničním obchodě. Každá země by měla vyvážet jen ty statky a služby, při jejichž výrobě dosahuje absolutní výhodu
- 10. Teorie komparativní (poměrné) výhody v zahraničním obchodě pochází od d. Ricarda. Mezinárodní obchod může být výhodný mezi dvěma zeměmi i v případě, kdy jedna země vyrábí oba statky levněji. Každá země se zaměří na statek, který vyrábí relativně levněji.

Karel Marx 1818 - 1883

- Kapitál 1868
- Převzal Ricardovu ekonomickou teorii
- Místo ideje přirozeného řádu prosazoval historický materialismus – spol. a ekonomický řád je poplatný historicky dosaženému stupni vývoje spol.
- Jádrem koncepce je teorie vykořisťování známá jako teorie nadhodnoty

- Pracovní teorie mu byla nástrojem revoluce
- Teorie akumulace kapitálu
- Názor historicky nevyvratitelného zániku kapitalismu a vítězství proletářské revoluce

Německá historická škola

- 1. pol. 19. stol
- Wilhelm Roscher, Bruno Hildebrand, Gustav Schmoller
- Odmítá klasickou teorii přirozených zákonů
- Spol. a ekon. vývoj je poplatný spíše konkrétnímu historickému vývoji

Marginalistická škola

- Teorie mezní užitečnosti je teorií subjektivní teorií hodnoty – chápe hodnotu jako subjektivní úsudek spotřebitele o tom kterém statku
- Wiliam S. Jevons
- Carl Menger
- Největší přínos marginální analýza – popisuje ekon. rozhodování člověka na základě pozorování mezních ekon. veličin

Neoklasická škola

- Alfréd Marshall – dílo: Zásady ekonomie
- Artur C. Pigou
- Leon Walras
- Vilfredo Pareto
- Hodnotu chápe jako výsledek spol. působení nabídky a poptávky.
- Rovnovážná cena je tvořena dvěma principy užitečností i náklady, je subjektivní objektivní

- Znakem školy je zájem o tržní rovnováhu – tím je dán i statický charakter neoklasické školy
- Dalším problémem ekonomický blahobyt
- A. Pigou – Ekonomie blahobytu specifikoval podmínky maximalizace uspokojení z daných ekon. zdrojů obhajoval přerozdělování bohatství od bohatých k chudým

Rakouská škola

- Carl Menger
- Eugen Boem- bawerk
- Ludwik Mises
- Friedrich A. Hayek
- Od ostatních neoklasiků se liší:
- Důrazem na individuální psychologii
- Odmítáním matematizace ekonomie
- Orientací na spotřebitele

- Josef A. Schumpeter
- Názor, že kapitalismus spáchá sebevraždu – ne v důsledku selhání, ale v důsledku úspěchu
- F. a. Hayek dílo Cesta do otroctví
- Podrobil socialismus zdrcující kritice

- Švýcarská škola
- V. Pareto
- Prosazoval ekonomii jako pozitivní vědu
- Paretovo optimum

Keynesiánská ekonomie

- Neoklasická teorie – orientovaná na mikroekonomii
- John Maynard Keynes 1883 – 1946
- Zakladatel nové makroekonomické teorie
- Pochybuje o samoregulačních mechanismech trhu
- Nástroj stabilizace vidí v hospodářské politice státu

- Obecná teorie zaměstnanosti, úroku a peněz
1936
- Příčina ekon. Problémů v nedostatečné
poptávce agregátní a v nestabilitě investic
- Odmítl platnost Sayeova zákona

Neokeynesiánská a postkeynesiánská ekonomie

- Neokeynesiánství představuje velkou neoklasickou syntézu
- Vychází z předpokladu, že „obecná teorie „ je specifickým případem klasické teorie aplikované na ekonomiku s nedostatečnou poptávkou
- J. Hicks – nositel Nobelovy ceny za ekonomii
- (model IS – LM)
- P. A. Samuelson – model multiplikátoru

- Postkeynesiánství
- Odmítá otevření K. teorie klasickým teoriím
- J. Robinsonová, N. Kaldor

Monetarismus

- 70.léta
- Škola ekon. Myšlení, která spatřuje hlavní příčiny ekon. Nestability v poruchách monetární politiky státu
- Pojem zavedl Carl Brunner
- Milton Friedman
- Zasloužil se o znovuoživení víry v automatickou stability ekon. Systému.

- Prokázal, že krizím předcházely chyby centrální banky v monetární politice
- Navrhuje, aby se banky řídily zlatým pravidlem měnového růstu, aby zvolily, předem zveřejnily a pak dodržovaly určité – ne příliš vysoké tempo peněžního růstu.
- Jeho myšlenek využila M. Tatcherová, R. Reagan

Další školy

- Škola racionálního očekávání
- Noví keynesiánci
- Škola strany nabídky
- Škola veřejné volby
- Škola vlastnických práv